

Treball Final de Grau

Què provoca la sobrequalificació universitària a Espanya?

Tutora: María Gundín Castro

2n trimestre - Curs 2012-2013

Grup: M006

Anna Blesa (121699)

Marina Cañellas (121459)

Sara Ruiz (121545)

Estefanía Torres (121756)

ÍNDEX

1. RESUM EXECUTIU	3
2. INTRODUCCIÓ	4
3. MARC CONCEPTUAL	5
4. CAUSES	7
4.1. OFERTA: SISTEMA EDUCATIU	8
4.1.1. Per què és un problema?.....	10
4.1.2. Motius de l'elevada oferta	12
4.1.2.1. Augment de les universitats i places que s'ofereixen	12
4.1.2.2. Formació professional	13
4.1.2.3. Incentius	15
4.2. DEMANDA: MERCAT LABORAL.....	18
4.2.1. Situació dels treballadors qualificats.....	18
4.2.2. Diferències en la demanda	19
4.2.3. Problemes del mercat laboral	20
4.2.3.1. Mobilitat laboral	21
4.2.3.2. Inversió en I+D.....	22
4.2.4. Anàlisi sectorial del PIB.....	23
5. CONCLUSIONS	26
6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	28
7. ANNEXOS	30

1. RESUM EXECUTIU

En l'estudi que es presenta a continuació pretenem trobar resposta a una qüestió realment complexa, què causa la sobrequalificació universitària a Espanya, especialment durant la última dècada. Entenem per sobrequalificació aquelles persones que tenen una formació superior a la necessària per la feina que duen a terme en el seu lloc de treball.

Ens basarem en l'existència d'un desajust entre l'oferta (sistema educatiu) i la demanda de treballadors qualificats, principal causa de la sobrequalificació. D'aquesta manera, estructurarem el treball en dos grans blocs, analitzant l'oferta i la demanda de forma independent. Més concretament, descriurem la situació actual i els factors que originen aquest fenomen.

Tot això permetrà al lector entendre què provoca aquesta sobrequalificació amb més detall.

2. INTRODUCCIÓ

El nostre treball es centra en les causes de la sobrequalificació universitària que té lloc a Espanya, especialment durant la última dècada. Aquesta sobrequalificació ve donada per dues causes fonamentals: un excés d'oferta (degut a l'augment en el nombre d'estudiants universitaris) i una baixa demanda de persones qualificades. Malgrat això, com veurem més endavant, aquestes diferències canvien segons l'àrea de coneixement de la qual parlem, com també del sector econòmic.

L'objectiu i la principal motivació d'aquest treball és conèixer amb profunditat algunes de les causes d'aquest desajust i poder desenvolupar amb més detall aquests problemes. D'aquesta manera, volem veure de prop un aspecte que ens afecta a tots els universitaris espanyols. Considerem que ara que acabem la nostra carrera, després de 4 anys, és important estudiar quina és la situació en la qual ens trobarem i, especialment, perquè s'ha creat aquest problema.

Per realitzar el nostre treball farem servir diversos estudis acadèmics, com també aprofitarem l'ús de dades que ens facilitin l'anàlisi de la situació actual i dels darrers anys dels estudiants universitaris. La nostra guia de referència es basarà en l'estudi d'articles de diferents acadèmics que s'han especialitzat en aquests àmbits de l'economia laboral i de l'educació, com també en estudis de l'OCDE.

Pel que fa a l'estructura del projecte, començarem analitzant el marc conceptual que ens porta a situar Espanya com un dels països amb més sobrequalificació universitària del món.

Un cop vist aquests estudis, analitzarem les causes del desajust entre l'oferta i la demanda d'estudiants universitaris, centrant-nos en dos aspectes: el sistema educatiu (essent aquest l'origen de l'oferta) i el mercat laboral (que correspon a la demanda).

Finalment, veurem les conclusions del nostre treball, tot detallant possibles estudis futurs i algunes de les limitacions que presenta.

3. MARC CONCEPTUAL

En aquest apartat es pretén explicar els marcs teòrics i els antecedents que envolten aquest projecte, centrant-nos principalment en aquella literatura que ha estudiat i confirmat que el fenomen de la sobrequalificació és real, creant d'aquesta manera un problema econòmic.

La idea d'estudiar aquest concepte en el marc de les universitats espanyoles sorgeix de diversos estudis que situen a Espanya com un dels països amb major nivell de sobrequalificació d'estudiants universitaris. Tal i com cita el professor García-Montalvo: “El aumento del nivel educativo medio de la población activa española y, en especial, el gran incremento en la proporción de universitarios, ha provocado dificultades en el sistema productivo para absorber con puestos de trabajo apropiados el enorme caudal de capital humano que se estaba incorporando al mercado laboral. (...) La OCDE sitúa a España en un primer puesto destacado en el *ranking* de sobrecualificación entre sus países miembros.”¹ És per aquest motiu que podem deduir que s'ha produït un desajust entre l'expansió de l'educació universitària i la creació de llocs de treball que requereixen aquesta qualificació.

Un altre exemple que confirma aquest desajust el tenim en les diverses reformes universitàries que s'han produït a l'Estat espanyol destinades, principalment, a intentar adequar-se a les necessitats del mercat laboral. Tal com esmenta: “la *Declaració mundial sobre educació superior per al segle XXI* (1998): La rellevància de l'educació superior ha d'avaluar-se segons la correspondència entre allò que la societat espera de les institucions i el que elles fan. Això requereix visió ètica, imparcialitat política, capacitat de crítica i, al mateix temps, una millor articulació amb els problemes de la societat i del món del treball.”²

La sobrequalificació també ha estat durant dues dècades l'objecte de diversos estudis com el de la Fundación BBVA “*Universidad, Universitarios y Productividad en España*” o el de Manuela Rodríguez Román y Pilar Olave Rubio, en el qual s'afirma que “se está produciendo un uso poco eficiente de los recursos educativos en el proceso productivo. En este sentido, se ha observado que los trabajadores que tienen un nivel de educación superior al requerido por su empleo obtienen un

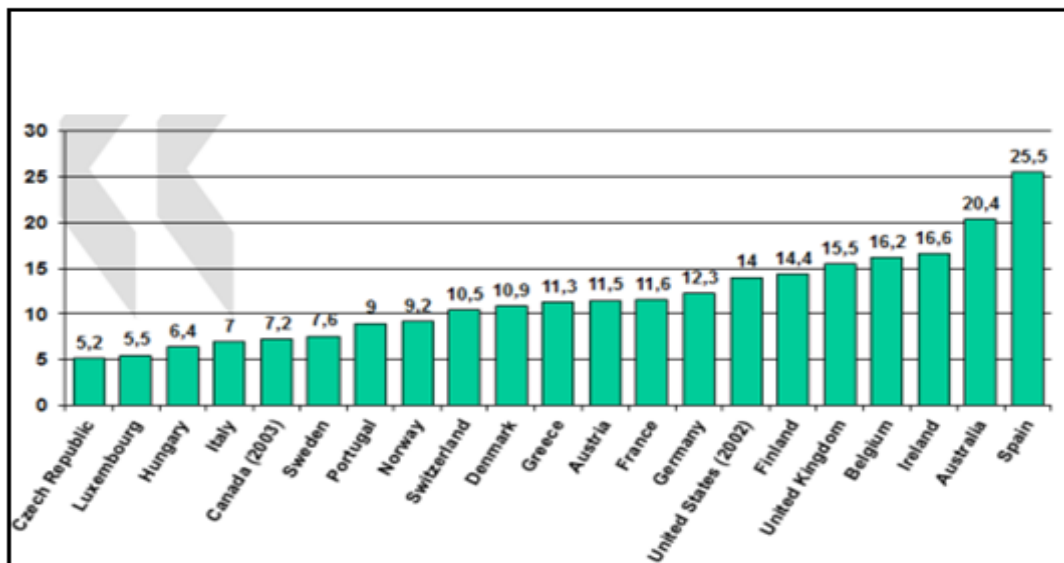
¹ “Análisis de la sobrecualificación y la flexibilidad laboral. La dinámica de la sobrecualificación en España.” José García Montalvo (Universitat Pompeu Fabra), 2009

² “La inserció laboral dels universitaris: la qüestió de la sobrequalificació i el desajust formatiu”, J. G. Montalvo.

rendimiento salarial inferior al rendimiento obtenido por aquellos trabajadores que tienen su mismo nivel educativo y están desempeñando puestos de trabajo adecuados a ese nivel.”³

La OCDE (Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic), així mateix, també ha dedicat diversos estudis a la mesura d'aquest fenomen. En el gràfic 1 podem veure com, segons aquesta organització, Espanya és el país amb més sobrequalificació dels trenta quatre membres, ja que un 25,5% de la seva població té un nivell d'educació superior al requerit pel seu lloc de treball.

Gràfic 1: Taxes de sobrequalificació d'alguns països de la OCDE, 2003-2004.

Font: “Labour market changes: trends and prospects”, OCDE.

D'aquesta manera podem afirmar que la taxa de sobrequalificació de la població espanyola és molt elevada, no només per l'alt percentatge que representa, sinó perquè comparativament hi ha una gran diferència entre la taxa espanyola i la dels altres països de la OCDE.

Tot això ens ha portat a estudiar més concretament les causes d'aquesta sobrequalificació, ja que considerem que és un fenomen important a analitzar en profunditat, el perquè i el seu impacte més directe. Per tant, partint de la base que hi ha una sobrequalificació a l'estat espanyol, ens disposem a estudiar les causes en profunditat.

³ “Sobrecualificación y formación laboral. Factores determinantes y efectos salariales”, Manuela Rodríguez Román y Pilar Olave Rubio.

4. CAUSES

En aquest apartat del treball el nostre objectiu és el d'analitzar causes que expliquin la sobrequalificació d'aquells treballadors amb estudis universitaris que ocupen llocs de treball en els quals els seus coneixements, o bé la seva titulació, no són necessaris. Per escollir-les, ens hem basat en la informació proporcionada per la literatura ja esmentada en l'apartat "marc conceptual", i en la nostra pròpia motivació per entendre la situació actual.

El principal motiu pel qual la sobrequalificació és un fet destacable a Espanya és el desajust existent entre l'oferta i la demanda de persones qualificades amb titulació universitària. Aquest desajust es pot explicar per una elevada oferta d'estudiants universitaris i una baixa demanda d'aquests, en proporció. Per aquest motiu, dividirem el nostre anàlisi de les causes en problemes del sistema educatiu (oferta) i deficiències en el mercat laboral (demanda).

En el primer apartat, 4.1, tractarem el problema per part de l'**oferta**. Volem analitzar la situació durant els darrers 10 anys, aproximadament, especialment pel que fa a l'augment dels estudiants a Espanya. D'aquesta manera podrem entendre en quin context ens trobem i també realitzar el posterior anàlisi, que consistirà en l'explicació del per què aquesta situació és problemàtica i pot causar sobrequalificació. En l'apartat 4.1.1, recolzarem els arguments amb una comparativa entre països. Després, per acabar l'apartat de l'oferta com a causa, analitzarem diversos motius que poden provocar que l'oferta estigui desajustada en l'apartat 4.1.2, com l'augment de les universitats i les places per a estudiar, la formació professional, el cost d'oportunitat, etc.

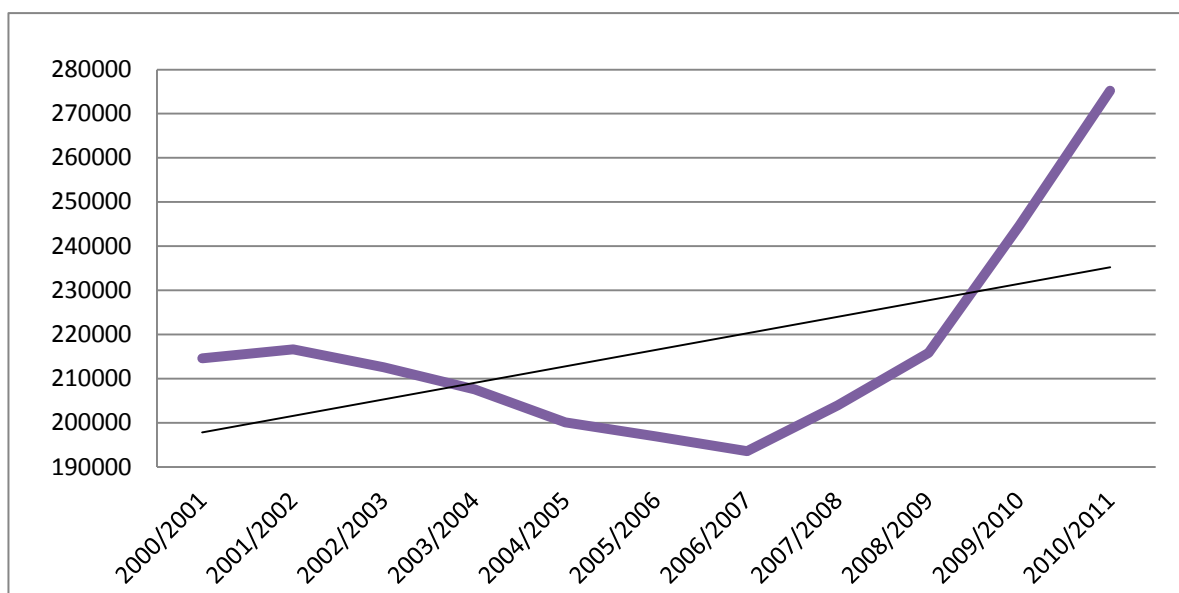
En el segon apartat, 4.2., tractarem el problema per part de la **demanda**. Per fer-ho dividirem l'apartat en 4 seccions: a l'apartat 4.2.1., veurem quina ha estat la situació laboral dels treballadors qualificats en les darreres dues dècades. En segon lloc, al punt 4.2.2., parlarem de les diferències en la demanda laboral dels universitaris. El tercer apartat, el 4.2.3., consistirà en analitzar dos problemes de l'estat espanyol que han dificultat la inserció laboral dels universitaris i, finalment, al punt 4.2.4., realitzarem un anàlisi sectorial de la demanda laboral.

4.1. OFERTA: SISTEMA EDUCATIU

En el nostre anàlisi, en el qual ens centrem en la sobrequalificació dels treballadors amb titulació universitària, el sistema educatiu és l'origen de l'oferta, és a dir, dels estudiants. La pregunta és, hi ha un excés d'aquests? En aquest apartat volem respondre aquesta qüestió amb dades que recolzin la resposta, i poder trobar raons que ens facin entendre quins motius han provocat aquesta situació. Per començar, i sent aquest l'argument principal, analitzarem el volum d'oferta, com ha augmentat i la seva tendència.

La principal causa per entendre que l'oferta no s'ajusta a la demanda és l'augment de persones que obtenen el títol universitari cada any a Espanya. Com podem observar fàcilment al gràfic 2, el nombre de persones que obtenen la titulació des de l'any 2000 al 2011 ha augmentat, aproximadament, un 28,26% en el transcurs de 10 cursos escolars.

Gràfic 2: Evolució dels estudiants amb estudis finalitzats entre els cursos 2000/2001-2010/2011.

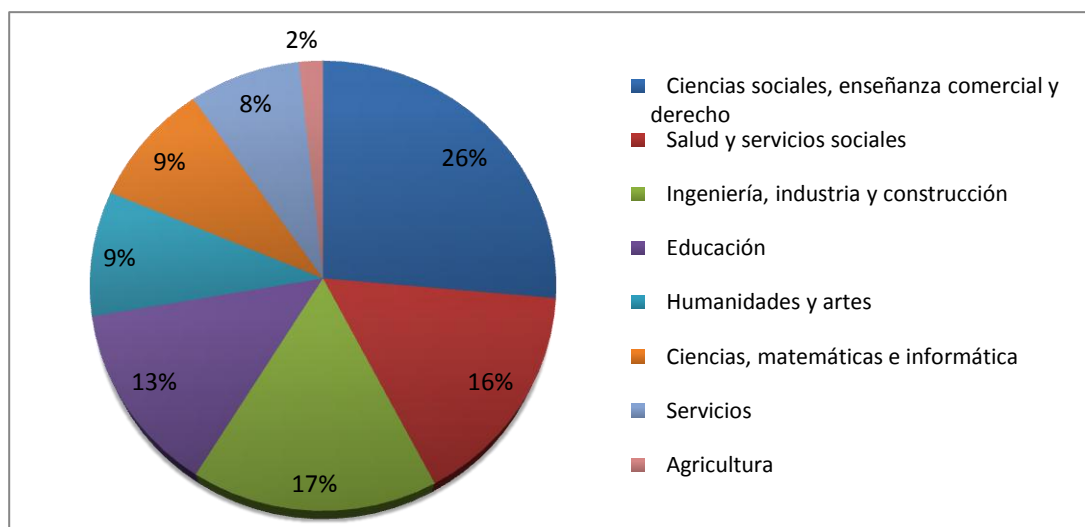
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Institut Nacional de Estadística

Si analitzem el gràfic 2 amb més detall, podem veure com del curs 2000/2001 al 2007/2008, el comportament va ser decreixent, però a partir del següent curs acadèmic, i coincidint amb la caiguda de l'economia espanyola (veure annex 1. Evolució del PIB espanyol), les matriculacions a estudis universitaris a Espanya van augmentar fins un 8% en només tres cursos, fent que la tendència general dels últims 10 anys sigui creixent (veure recta de tendència general marcada en el gràfic 2).

Crida l'atenció veure com les persones que han obtingut el títol a Espanya han mantingut una tendència creixent més pronunciada que la de matriculacions realitzades l'última dècada (veure annex 2), però aquest anàlisi el tindrem en compte per possibles estudis futurs, ja que no és l'objecte d'anàlisi en aquest treball.

També volem fer un últim comentari sobre la distribució dels estudiants per branca d'estudis universitaris, ja que aquesta és molt desigual, com podem observar en el gràfic 3. Per exemple, els estudiants titulats són un 26% de ciències socials, ensenyament comercial i dret; mentre que els titulats en agricultura o serveis només representen el 2% i el 8%, respectivament. Aquesta diferència ens porta a pensar que l'oferta d'estudiants en certs àmbits no és molt elevada, i que per tant, la sobrequalificació dels estudiants no serà un problema igual de greu per a totes les titulacions existents. No obstant, el nostre estudi no entrarà en aquesta distinció, i parlarem dels estudiants universitaris en general durant tot l'anàlisi.

Gràfic 3: Estudiants titulats per tipus d'estudis, any 2000.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Institut Nacional de Estadística

4.1.1. Per què és un problema?

En aquest apartat, després d'haver observat l'augment d'estudiants universitaris a Espanya, volem estudiar per què aquest augment (i el volum en general de l'oferta) és un problema a Espanya que causa sobrequalificació als treballadors, amb aquest grau d'estudis. Per ajudar-nos, compararem la situació espanyola amb la d'altres països europeus, com Alemanya, França, Itàlia o Regne Unit.

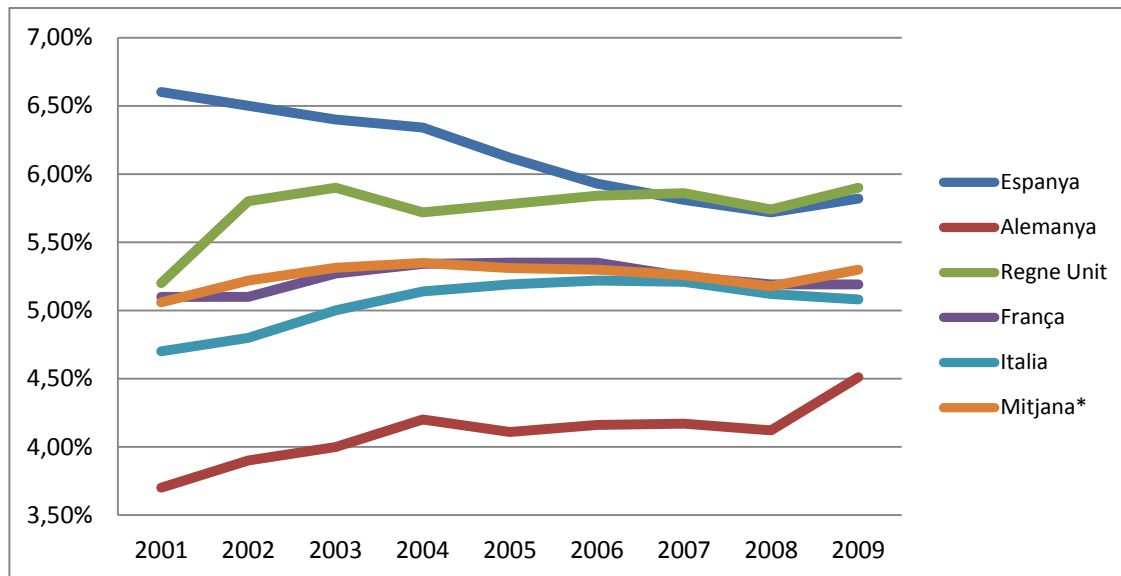
Hem considerat que el principal anàlisi que ens pot ajudar a extreure conclusions és la comparació del volum d'estudiants sobre la població en edat de treballar per diversos països, o si més no, és un anàlisi comparatiu bastant rigorós. Per tal d'obtenir la informació necessària, hem buscat la població entre 16 i 65 anys, és a dir, la població en edat de treballar, ja que creiem que és l'interval més adequat pel nostre estudi, (grup d'edat on majoritàriament la població es planteja la possibilitat o no d'estudiar una carrera universitària) d'alguns països europeus, i també el nombre d'estudiants, pels anys 2001 al 2009, pels mateixos països.

La primera dada destacable que hem observat és que els estudiants universitaris espanyols l'any 2001 representaven l'11,1% del total d'universitaris de la Unió Europea (27), i els alemanys un 12,6%. Semblen percentatges equilibrats, però hem de tenir en compte que la població a Alemanya el 2001 era més del doble que la d'Espanya, i per tant, sembla clar que el percentatge d'estudiants a Espanya hauria de ser molt més baix.

A partir d'aquesta informació, també hem pogut calcular el percentatge d'estudiants sobre el total d'aquest grup de població, per país, de forma que hem obtingut una taxa fàcilment comparable (totes les dades a partir de les quals s'ha realitzat la taxa les podeu trobar a l'annex 3).

Per poder observar més clarament el resultat del nostre anàlisi, hem realitzat el gràfic 4:

Gràfic 4: Evolució del coeficient d'estudiants universitaris sobre la població (16-65 anys).

Font: Elaboració pròpia a través de dades de població i nombre d'estudiants de l'Eurostat.

*mitjana realitzada amb la taxa d'Espanya, Alemanya, Regne Unit, França, Itàlia, Grècia i Portugal.

Com podem observar en el gràfic 4, Espanya només té un percentatge d'estudiants universitaris sobre la població entre 16 i 65 anys semblant a la del Regne Unit, ja que han convergit durant els darrers anys. Però tenint en compte tota la sèrie, des del 2001 al 2009, Espanya ha tingut un comportament molt diferenciat, amb uns valors de la taxa superior, mantenint un nivell sempre més elevat que la mitjana. El país amb una taxa més baixa, d'altra banda, és Alemanya. Per exemple, el 2009, a Espanya gairebé el 6% de les persones en edat de treballar estaven estudiant una carrera universitària, mentre que a Alemanya ho feien el 4,5%.

La convergència entre el Regne Unit i Espanya també pot resultar sorprenent, però suposem que és ocasional, ja que com hem comentat en l'apartat anterior, el nombre d'universitaris a Espanya va recuperar la tendència creixent a partir dels cursos 2008/2009 amb uns percentatges elevats, però aquesta informació no es pot observar en aquest gràfic per la limitació temporal. De fet, en aquest gràfic podem observar una certa tendència de tots els països a la convergència, que pot resultar sorprenent pel lector, i que pot fer pensar que la situació canviarà en un futur.

En conclusió, el resultat comparatiu ja ens ajuda a intuir que aquesta elevada taxa, superior a la d'altres països de la Unió Europea, que a més tenen un PIB més elevat i un atur inferior a l'espanyol (informació inclosa a l'anàlisi de l'annex 1 i 3), suposarà un problema per aquest gruix de la població, un d'ells, la sobrequalificació.

4.1.2. Motius de l'elevada oferta

En aquest apartat el nostre objectiu és el de poder trobar raons que expliquin per què el volum d'estudiants universitaris, és a dir, l'oferta, no s'ajusta a la demanda. Més concretament, intentarem explicar alguns motius que fan que aquesta sigui superior al que podríem esperar, com hem vist en l'anterior apartat, i què ha pogut incentivar el creixement d'aquesta.

Per tal de sintetitzar l'estudi, ens centrarem en l'augment de les universitats a l'Estat Espanyol; les mancances de la principal alternativa a anar a la universitat, la formació professional; i finalment, els incentius que els potencials estudiants poden tenir per escollir realitzar estudis superiors o no.

4.1.2.1. Augment de les universitats i places que s'ofereixen

A continuació analitzarem el nombre d'universitats a Espanya, de manera que puguem tenir una visió general de la situació en la qual ens trobem i l'evolució en els últims anys. D'aquesta manera demostrarem com el creixement en el nombre d'universitats pot ser una de les raons de l'augment dels estudiants en les darreres dues dècades.

El més important, per tant, és veure com ha evolucionat el nombre d'universitats des del 1975:

Taula 1: Evolució del nombre d'universitats a Espanya.

Any	1975	1985	1995	2005	2010
Nombre d'universitats	28	35	51	73	77

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Com a data important cal remarcar l'any 1985, ja que a partir d'aquest any s'observa el fort creixement en el nombre d'universitats, especialment perquè en 20 anys es multiplica per dos el nombre d'aquestes. D'aquesta manera, el 1984 Espanya comptava amb 700.000 universitaris, mentre que el 1995 ja eren un milió i mig d'estudiants. Aquest canvi és degut a diversos factors, com ara la millora en l'estat del benestar, augmentant la despesa pública en educació en proporció del PIB (veure annex 4).

Per tant, concloem que l'augment constant en el nombre d'universitats ha ajudat a que les persones estudiïn, donant a la població forts incentius per fer-ho. D'una banda, la proximitat geogràfica de les universitats facilita que totes les persones hi tinguin accés sense incórrer en alts costos de mobilitat (a més de la creació de les universitats a distància). D'altra banda, l'augment de les

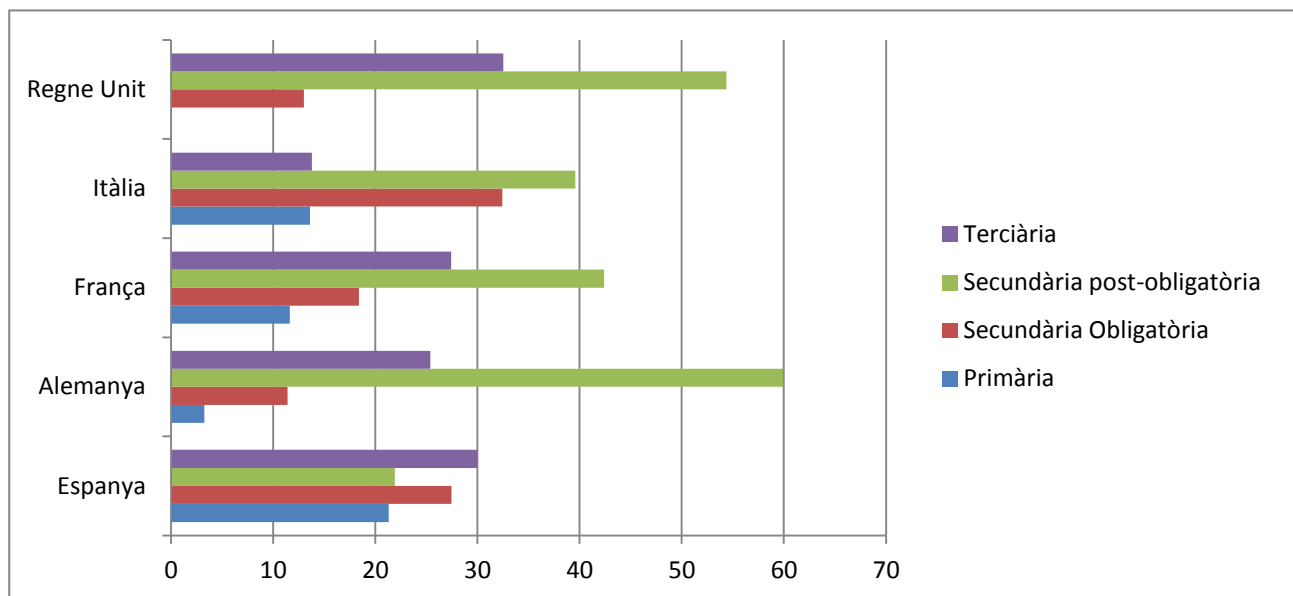
universitats i de les places disponibles provoca una baixada en les notes de tall de moltes carreres, facilitant l'accés a un ampli nombre d'estudiants.

4.1.2.2. Formació professional

En aquest apartat ens proposem analitzar i corroborar la problemàtica de la falta de desenvolupament dels cursos de formació professional a Espanya, fet que incentiva els joves estudiants a quedar-se amb l'educació obligatòria o bé acabar cursant una carrera per falta d'alternatives potents a l'educació universitària.

D'aquesta problemàtica ens parla un estudi d'Adecco⁴. En aquest estudi se'ns mostra que, tot i haver augmentat els alumnes que cursen formació professional fins a un 32% el 2012, encara queda un llarg recorregut per igualar la mitjana Europea del 58%.

Gràfic 5: Nivell d'instrucció de la població d'alguns països membres de la OCDE (en %), 2008.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del article; Education at Glance 2010, OCDE

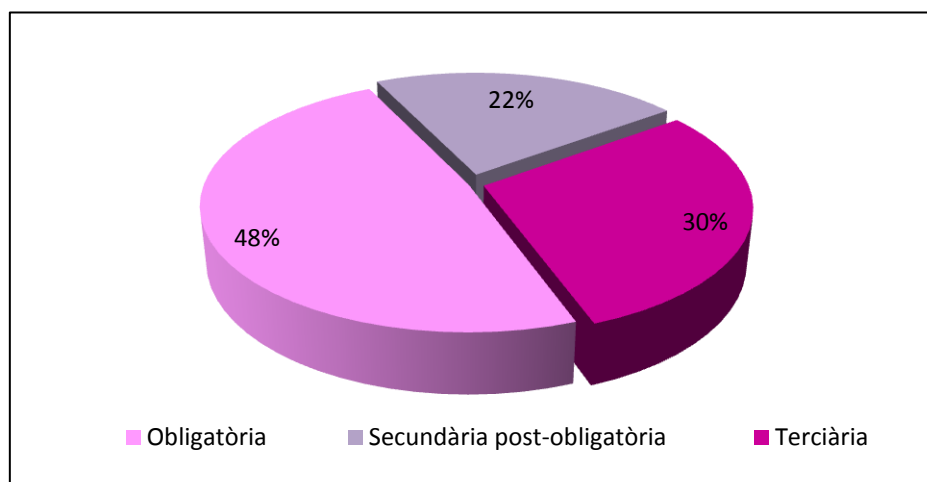
Tal i com veiem en el gràfic 5, a Espanya hi ha pocs graduats en formació professional, sobretot si ho comparem amb la resta de països europeus. Podem veure que la població espanyola té una distribució en educació diferent a la resta, ja que hi ha més persones amb educació obligatòria (primària i secundària obligatòria) i educació terciària (títol universitari o superior), que de formació secundària post-obligatòria (formació professional i batxillerat). En canvi, veiem altres països

⁴ "Consejos para orientar la carrera laboral, III Informe Empleabilidad y Formación Profesional", Adecco, 2012.

capdavanter en educació com Regne Unit o Alemanya en els quals l'educació post-secundària està molt més desenvolupada que la universitària. D'aquesta manera, veiem que a Alemanya un 60% dels alumnes cursen aquest tipus de formació professional o tècnica, en contra d'un 22% a Espanya. També és destacable el fet que a Regne Unit se li aplica un percentatge del 0% a aquelles persones que només han aconseguit educació primària, a diferència d'Espanya, en la qual supera el 20%.

Tal i com veiem en el gràfic 6, aquest 22% de població amb estudis de formació professional contrasta amb l'elevat percentatge de població espanyola amb estudis d'educació obligatòria.

Gràfic 6: Nivell educatiu de la població espanyola en el 2008.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d' Education at Glance 2010, OCDE.

El principal motiu pel qual a Espanya la formació professional no es troba en la mateixa situació que a països com ara Alemanya és pel clàssic desprestigi que ha tingut culturalment i socialment aquest nivell d'estudis, causat per la poca inversió que històricament s'havia fet per millorar la qualitat d'aquests, o pels requisits que antigament es demanaven per poder-los dur a terme. No obstant, l'última dècada s'ha intentat resoldre aquesta problemàtica, augmentant el nivell i la qualitat d'aquest ensenyament, apropant-lo a les necessitats del mercat laboral, i per exemple, amb campanyes publicitàries on s'intenta canviar la visió social d'aquests estudis. Tot i això, els resultats encara són millorables, com confirma Plácido Guardiola quan en el seu estudi sobre el prestigi de la FP diu que “ (...) Todo ello conduce a la idea de que la Formación Profesional, en la prensa como en la sociedad misma, ocupa y desempeña un papel más bien secundario fuera de los focos de atención que realmente son valorados y apreciados.”⁵ fet que demostra que resta molta feina per part del Ministeri d'Educació.

⁵ “El prestigio social de la FP”, Plácido Guardiola Jiménez, profesor del departamento de sociología y política social de la universidad de Murcia, 2001

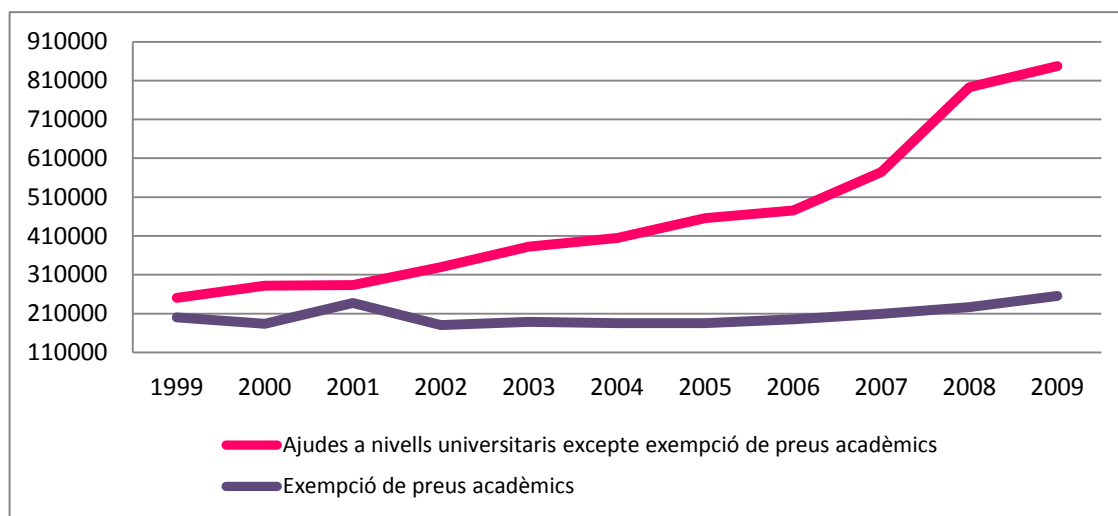
Per tant, ens trobem davant d'un altre factor que estimula l'excés d'estudiants universitaris, ja que el poc grau de desenvolupament i el desprestigi dels cicles formatius fa que una gran part dels joves opti per estudiar una carrera universitària.

4.1.2.3. Incentius

En aquest apartat volem descriure diverses situacions o accions que poden representar un incentiu per als joves a l'hora de decidir estudiar una carrera universitària, però fent referència a causes més de caire econòmic. Especialment, ens centrarem en l'augment de les ajudes econòmiques per a estudiar i en el cost d'oportunitat.

Augment de les ajudes per a estudiar

Gràfic 7: Despesa pública en ajudes per estudis universitaris (milers €).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades a partir del Ministeri d' Educació, Cultura i Esport

En el gràfic 7 podem observar l'evolució de les ajudes econòmiques per a estudiar educació universitària, diplomatura, llicenciatura, i grau ("ajudes per a nivells universitaris, excepte exempció de preus acadèmics", en rosa); i l'evolució de les ajudes en format de pagament per part de l'estat dels preus públics que han d'abonar normalment els estudiants, com pot ser la matrícula ("exempció de preus acadèmics", en lila). Com podem veure, la despesa pública destinada a beques va augmentar del 1999 al 2009, fet que assumim com un possible incentiu econòmic per a estudiar a la universitat, ja que el cost dels estudis es redueix molt considerablement.

No obstant, el gràfic 7 s'ha d'entendre en un context en el qual el preu del crèdit també ha augmentat, més concretament, un 50% en 10 anys (veure annex 5).

Tot i això, pensem que l'augment d'ajudes sí que pot ser un factor que ha influït en l'increment d'universitaris a Espanya, ja que davant d'aquest augment del 50%, la quantitat en ajudes va augmentar gairebé un 400% en els mateixos anys, perquè es va augmentar el nombre de beques concedides, però també la quantitat d'aquestes de forma molt destacable.

Cost d'oportunitat

En aquest apartat volem analitzar quin es el cost d'oportunitat dels joves estudiants a Espanya quan decideixen estudiar una carrera universitària.

En primer lloc, volem recordar breument que el cost d'oportunitat fa referència a allò que deixes de guanyar en el moment que decideixes realitzar una acció, prendre una decisió, per exemple. En el nostre cas, és allò que deixes de guanyar quan decideixes estudiar una carrera universitària.

En segon lloc, definirem en què consisteix el cost d'oportunitat en el nostre objecte d'estudi. Bàsicament, el cost d'oportunitat quan es decideix estudiar una carrera universitària és un salari originat per una relació laboral, el temps, i sovint, estudiar formació professional.

Finalment, analitzarem aquests aspectes per separat. Pel que fa al temps, no el tindrem en compte ja que no ens volem centrar en aspectes subjectius com la valoració del temps. Per altra banda, la formació professional ja l'hem analitzat en l'apartat 4.1.2.2, veient que no és una alternativa molt atractiva. Per tant, el factor clau que finalment ens interessa en aquest apartat és la falta d'un salari, l'origen del qual es troba en una relació laboral.

En el cas d'Espanya, aquest cost d'oportunitat no és tant rellevant com en altres països per dos motius principals. El primer, i com podem veure en l'annex 6, el salari net anual està per sota del que es guanya a la Zona Euro (17), i per tant, el salari que podries guanyar si no estessis estudiant no seria gaire alt en comparació amb la resta d'Europa, de fet, els salaris nets són dels més baixos de la zona euro, com podem veure en l'annex. El segon motiu, i principal, és que la possibilitat de trobar treball remunerat a Espanya és de les més baixes d'Europa, amb un atur general que segueix una tendència superior a l'europea, situant-se en el 20,1% el 2010, mentre que a Alemanya era del 7%. Però, a més, la situació és encara més desoladora per als joves menors de 24 anys, objecte del nostre estudi, pels quals l'atur era del 43,6% el 2010, quan a Europa la mitjana era del 21% (dades obtingudes a l'Eurostat). De fet, aquesta informació l'únic que vol dir és que els joves tenen un fort

incentiu per a estudiar, ja que el percentatge d'atur per a titulats universitaris es redueix considerablement, encara que segueix essent superior a la mitjana europea.

Per tant, podem concloure que els joves espanyols no tenen un elevat cost d'oportunitat quan decideixen estudiar per obtenir una titulació universitària, situació que afavoreix l'augment d'aquests titulats, i a que l'oferta sigui molt superior a la demanda.

Incentius socials i culturals

Finalment, volem mencionar l'incentiu social i cultural, un factor difícil de quantificar i demostrar, però que creiem que està present en l'actual societat espanyola.

El principal motiu és, com podem observar en el nostre propi entorn, que el fet de no estudiar una carrera universitària, a Espanya, està desprestigi. Per una banda, l'origen prové del desprestigi social d'estudiar alternatives com la formació professional, com hem explicat anteriorment. D'altra banda, també prové del prestigi que en general tenen aquelles feines que típicament les persones que estudien una carrera universitària esperen poder realitzar, és a dir, el prestigi ve especialment donat per la feina que en un futur s'espera que realitzarà, allunyant-se de les feines amb menys prestigi social, com comenta Plácido Guardiola, professor de la universitat de Múrcia, en un dels seus estudis: “Igualmente se mantienen los viejos esquemas de elección de rama profesional, que confirman una huida de aquellos más próximos a los trabajos de *mono azul*, mientras se sobresaturan los de *cuello blanco*. Este dato sigue confirmando que buena parte del desprestigio (...) opera de forma paralela a esta idea sobre el trabajo de la sociedad española”⁶,

Però també existeix un prestigi en el fet de poder estudiar a la universitat, i aconseguir un nivell de titulació superior, l'origen del qual el podem trobar a la història de la societat espanyola. Antigament, a Espanya, un gruix molt petit de la població podia optar per aquesta opció, especialment per motius econòmics, i només les classes més benestants es podien permetre aquest nivell educatiu. No obstant, amb l'augment de la classe mitjana, i la transició cap a un estat del benestar, s'han trencat, en gran mesura, aquestes barreres per a un ampli ventall de la població, facilitant l'incorporació a aquests estudis d'un alt volum de la població, però mantenint el reconeixement social que tenia poder-los aconseguir.

⁶ “El prestigio social de la FP”, Plácido Guardiola Jiménez, profesor del departamento de sociología y política social de la universidad de Murcia, 2001

4.2. DEMANDA: MERCAT LABORAL

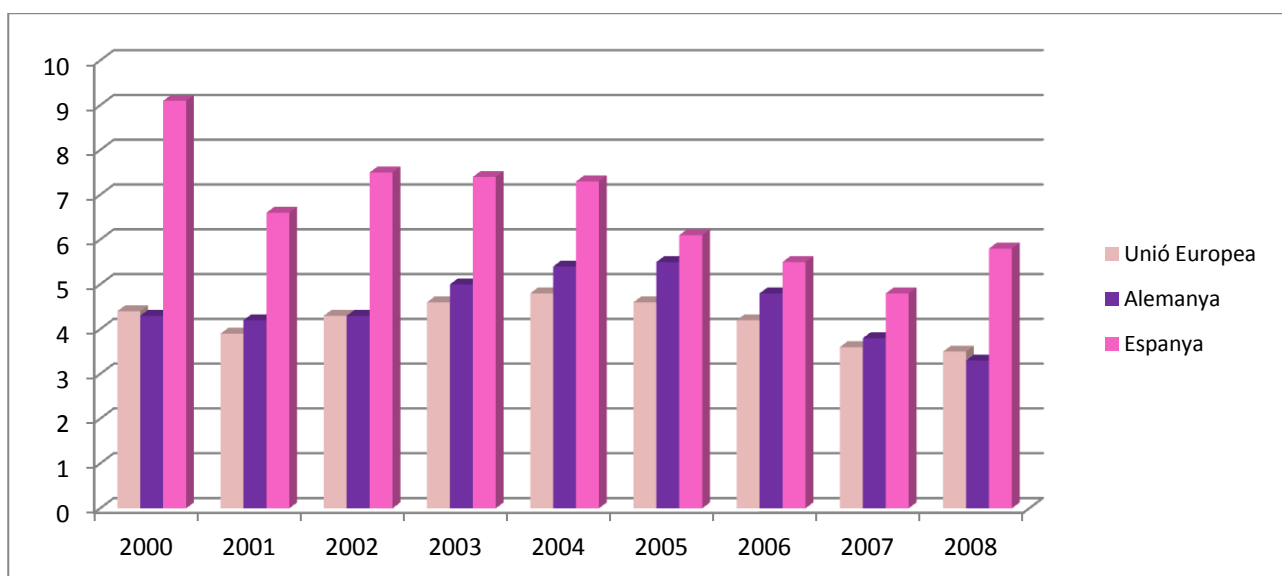
Després de veure com actualment hi ha una elevada oferta d'estudiants universitaris, passarem a analitzar la segona causa d'aquest desajust: les deficiències en la demanda de treballadors universitaris. Això implica que l'actual oferta d'estudiants universitaris no s'està adaptant a les necessitats del mercat laboral espanyol, poc demandant de mà d'obra qualificada.

Per fer-ho, ens centrarem en 4 aspectes concrets: en primer lloc, veurem quina és la situació actual dels treballadors qualificats. En segon lloc, analitzarem les diferències en la demanda en funció de l'àrea de coneixement de la qual parlem. Posteriorment, veurem amb més detall els problemes del mercat laboral espanyol i, finalment, realitzarem un anàlisi sectorial per veure quina és la demanda de treballadors per part de les empreses a Espanya.

4.2.1. Situació dels treballadors qualificats

A continuació, analitzarem la taxa d'atur de persones qualificades (primer i segon cicle d'educació universitària) d'Espanya del 2000 al 2008, tot comparant-la amb les taxes d'atur de persones qualificades de la Unió Europea, i Alemanya⁷, com podem observar en el gràfic 8:

Gràfic 8: Evolució de la taxa d'atur de persones qualificades del 2000 al 2008 (en %).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

⁷ Taxa d'atur de persones qualificades: $\frac{\text{Persones qualificades a l'atur entre 20 i 64 anys}}{\text{Població activa qualificada entre 20 i 64 anys}} * 100$

Com observem en el gràfic 8, Espanya presenta al llarg dels anys una taxa d'atur de persones qualificades més alta que Alemanya i la Unió Europea. Cal destacar que recentment aquesta diferència ha disminuït però, malgrat això, la situació d'un estudiant a Espanya és pitjor que la d'un estudiant a Alemanya.

Per fer l'anàlisi més real, hem analitzat el PIB d'Espanya de l'annex 1 amb els moviments que presenten les taxes anteriors. De fet, del 2000 al 2007, el PIB creix constantment, i veiem com l'atur de persones qualificades va disminuint (concretament un 4,2% en 7 anys). Malgrat això, el 2007 es va produir una crisi financera que va comportar l'estancament del PIB. Aquest fet també el veiem reflectit a la taxa d'atur del gràfic 8, ja que el 2008 l'atur de persones qualificades augmenta un 1%.

Tot això ens fa veure com la situació d'un treballador qualificat a Espanya és diferent a la d'un treballador qualificat a Alemanya o a altres països de la Unió Europea. A continuació ens disposem a veure amb més detall què pot provocar aquestes diferències, especialment, les que fan referència a la sobrequalificació.

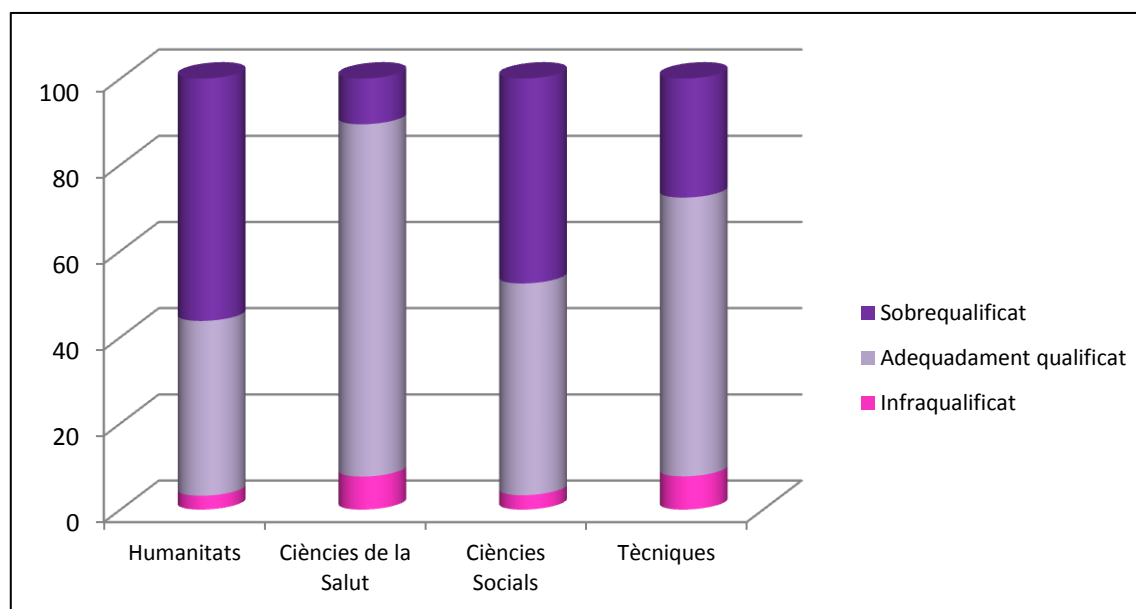
4.2.2. Diferències en la demanda

En aquest apartat volem destacar que les dificultats dels universitaris per trobar una feina adequada als seus estudis no és igual per a tots, sinó que canvia segons la branca de coneixement de la qual parlem. Segons un estudi elaborat per la universitat de Coruña⁸, gairebé un 65% de les ofertes especifiquen titulació envers un 25% que no. Aquest 65% el podem segmentar en diferents tipus, ja que un 12% correspon a titulacions bàsiques. Així mateix, les titulacions més demandades entre 2000 i 2004 són les enginyeries tècniques o superiors i algunes titulacions de ciències socials, concretament Administració i Direcció d'Empreses.

Al gràfic 10 podem veure, doncs, que la sobrequalificació varia en funció de l'àrea de coneixement de la qual parlem:

⁸ “Tendencias de las trayectorias de los titulados en tránsito al mercado laboral”, Amparo Almarcho Barbado, Patricia Cristóbal Alonso, Luisa F. Castro Noya. Universidad de A Coruña, España.

Gràfic 10: Situació en la primera feina dels treballadors qualificats (en %).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'article de García- Montalvo (2005)⁹

Especialment distingim dos “mercats” diferents:

- Ciències Socials i Tècniques, on la sobrequalificació és menys comú.
- Humanitats i Ciències Socials, amb una elevada sobrequalificació. De fet, observem com més del 50% dels estudiants de la branca d'humanitats estan sobrequalificats en la seva primera feina.

Destacar, a més, que aquesta sobrequalificació disminueix a mesura que el treballador avança en la seva carrera professional. Per tant, la sobrequalificació és més comú ens els primers anys de vida laboral dels treballadors.

4.2.3. Problemes del mercat laboral

L'objectiu d'aquest apartat és el de demostrar que la dificultat en la inserció laboral dels universitaris està relacionada amb una baixa inversió en les noves tecnologies i la poca mobilitat laboral dels mateixos treballadors.

⁹ “Análisis de la sobrequalificación y la flexibilidad laboral. La dinámica de la sobrequalificación en España.” José García Montalvo (Universitat Pompeu Fabra), 2009

Estudiant la història d'Espanya es pot veure com el creixement viscut entre el 1996 i el 2007 (Annex 1) va tenir moltes conseqüències, algunes d'elles negatives. A continuació en destacarem dues:

- La flexibilització del mercat laboral, que va comportar l'augment dels contractes temporals. D'aquesta manera es va reduir la mobilitat territorial, especialment per la incertesa sobre la continuïtat del contracte. "Las empresas tienen escasos incentivos para invertir en la formación de trabajadores cuya permanencia es incierta, y éstos, por la misma razón, están escasamente motivados y comprometidos con su empresa."¹⁰
- La segona conseqüència negativa que tindrem en compte és la baixa inversió en les TIC. El fort augment de la demanda durant aquests anys va ser atès per la producció exterior, fet que només es pot entendre com una pèrdua progressiva de competitivitat. Entre les diverses causes que els professors Albert Carreras i Xavier Tafunell li atribueixen a la pèrdua de competitivitat estaria la baixa inversió en I+D (economia del creixement).

A continuació estudiarem amb detall aquests dos problemes:

4.2.3.1. Mobilitat laboral

En aquesta secció, el nostre objectiu és el de fer èmfasi en els problemes de la mobilitat laboral (escassa entre les províncies d'Espanya), la tardana emancipació dels joves, i l'elevat nombre de contractes temporals.

Un dels principals problemes és l'escassa mobilitat dels joves dins la península, fet que causa ineficiència al no poder aprofitar totes les ofertes de treball que existeixen en el país. Donat que vivim en un món globalitzat, cal aprofitar-ho, i animar als joves a interessar-se pels llocs de treball en altres ciutats que s'ajustin al seu perfil. Per exemple, ens podríem trobar el perfil d'un jove malagueny que encaixa amb una vacant a Galícia o a Barcelona.

Fonamentem el nostre raonament a partir de l'estudi realitzat per Montalvo i Peiró 2008 (annex 7), on es mostra una evolució de l'escassa mobilitat geogràfica, on un 16-18% de la mobilitat seria a un lloc proper i un 4-5% seria degut a un canvi de domicili.

Podríem lligar aquest reduït percentatge de mobilitat dels individus amb l'elevada edat d'emancipació dels joves. A partir de l'Eurostat podem veure que el percentatge de joves d'Espanya supera la mitjana d'edat d'emancipació de la Unió Europea aproximadament en un 10% (annex 8).

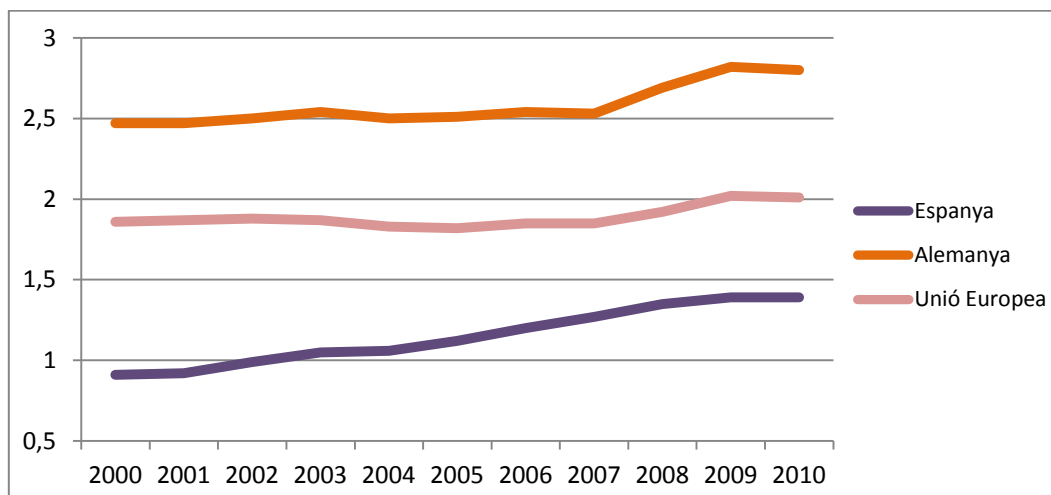
¹⁰ "Historia Económica de la España Contemporánea (1789-2009)", Albert Carreras y Xavier Tafunell.

4.2.3.2. Inversió en I+D

Com sabem, la inversió en Investigació i Desenvolupament és molt important per aconseguir grans avenços. De fet, augmentar la capacitat d'innovació requereix una població amb educació terciària, especialment en l'àmbit de la ciència i la tecnologia.

Però Espanya, en canvi, està a la cua en l'ús de les noves tecnologies. Per veure-ho analitzarem la despesa en I+D de tots els sectors d'Espanya, Alemanya i la mitjana de la Unió Europea. Concretament, es tracta de la proporció de PIB invertida en I+D:

Gràfic 11: Despesa en I+D en proporció del PIB (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades Eurostat

El gràfic 11 ens mostra dos nivells molt diferents: una Alemanya avançada per sobre de la mitjana de la Unió Europea i una Espanya molt per sota d'aquesta mateixa mitjana.

Aquest endarreriment té múltiples conseqüències, i una d'elles és la dificultat de les empreses i del sector públic per crear llocs de treball on els estudiants qualificats puguin aprofitar tots els seus coneixements. Per tant, la baixa despesa en I+D (en comparació amb la resta de països) explicaria, en part, que el mercat laboral demanda poca quantitat de treballadors altament qualificats, i que no pot absorbir el nivell de coneixement adquirit per aquests. De fet, això provoca un endarreriment general pel que fa a la competitivitat i la productivitat.

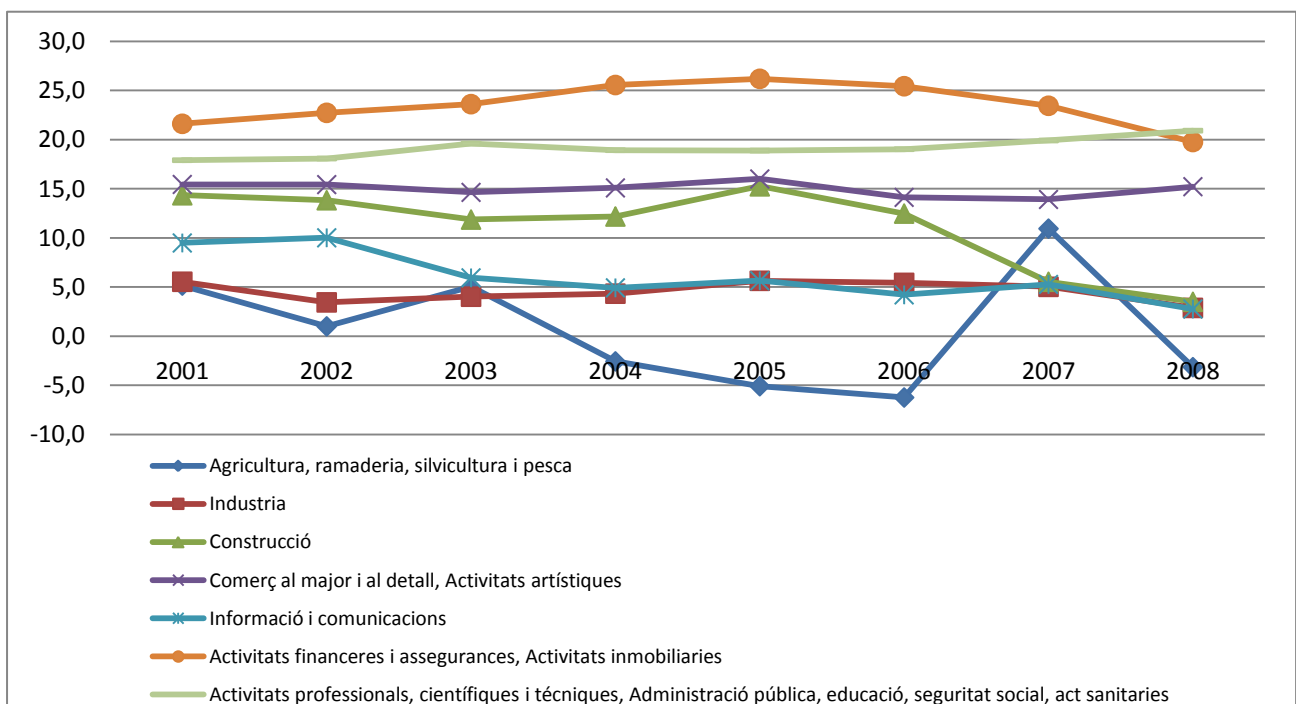
4.2.4. Anàlisi sectorial del PIB

En aquest apartat analitzarem la demanda del mercat laboral a partir del Producte Interior Brut, ja que és una de les variables macroeconòmiques més importants per determinar en quin sector s'especialitza cada país. Aquesta especialització del sector està totalment correlacionada positivament amb la demanda de mà d'obra d'un sector específic.

Espanya i Itàlia, per exemple, són països caracteritzats pel turisme, per tant, s'especialitzen en el sector terciari, a diferència d'Alemanya que s'especialitza en el sector quaternari, explicat, bàsicament, per la variable innovació. Finalment, trobaríem els països de l'est com Estònia i Eslovàquia especialitzats en el sector secundari, és a dir, en la indústria. Aquestes dades ens permeten intuir quin tipus de mà d'obra demandarà més cada país.

A continuació, analitzarem la evolució de la taxa de variació anual de les diferents activitats que conformen el PIB (a preus de mercat) per determinar quina ha sigut la evolució de la demanda de mà d'obra. En el gràfic de l'annex 9 podem observar com el sector de la construcció era el principal motor de l'economia (sector demandant de mà d'obra poc qualificada). Per veure-ho més detalladament, al gràfic 12 hem agrupat les diferents activitats seguint un criteri sectorial i segons el tipus de mà d'obra, per tal de poder analitzar el PIB de forma més clara:

Gràfic 12: Taxa de variació anual del PIB, agrupat per activitat (2001-2008) (%)

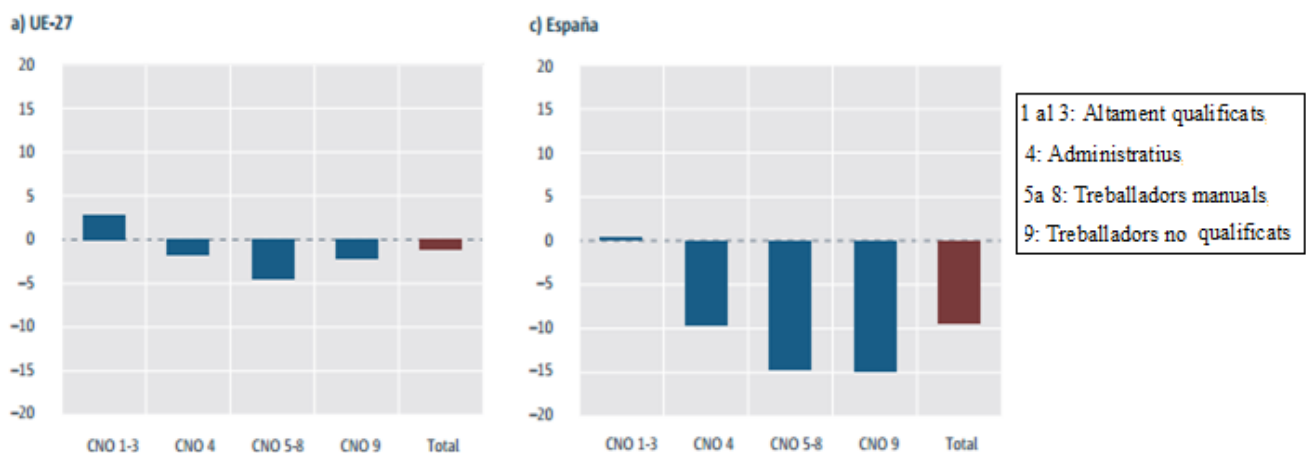

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE.

Com podem observar, les activitats financeres i activitats mobiliàries; informació i comunicacions; i activitats professionals (activitats que podem incloure en sectors que demanden, majoritàriament, treballadors qualificats), representaven aproximadament un 45% de l'aportació total al PIB del 2001 a l'estat espanyol. Això vol dir que la major part del PIB té origen en sectors de l'economia que típicament necessiten mà d'obra poc qualificada. Hem de comentar, però, que hem considerat a la indústria com un sector de mà d'obra poc qualificada; no obstant, s'ha de tenir en compte que també és un sector que requereix mà d'obra altament qualificada.

Un cop analitzat el PIB, profunditzarem en la demanda laboral. Per fer-ho, ens basarem en una versió reduïda de l'annex 10, on comparem l'evolució de l'ocupació del mercat espanyol segons el nivell de qualificació, respecte de l'evolució de la mitjana europea.

Gràfic 13: Taxa de variació de l'ocupació del 2007-2010 segons la qualificació.

Font: "Crecimiento y competitividad: Motores y frenos de la economía española", F. Pérez García

La conclusió més important, pel nostre anàlisi, que podem extreure del gràfic 13 és que la taxa de variació de l'ocupació dels treballadors altament qualificats a Europa (27) creix amb molta més força que a Espanya, on el creixement del 2007 al 2010 és gairebé escàs. En segon lloc, destacar el fort descens en el cas dels administratius. Finalment, també podem veure que a Espanya hi ha un fort descens en la taxa d'ocupació dels treballs manuals i dels treballs no qualificats, fet molt relacionat amb la reducció de la taxa d'ocupació en el sector de la construcció, i d'altres activitats, durant aquests mateixos anys.

Per últim, a la taula 2 hem agrupat en dos grups diferents les aportacions al PIB de les següents activitats econòmiques:

Taula 2: Agrupació d'activitats segons la mà d'obra

Activitat /Ocupació	Taxa en % 2011	% PIB
Mà d'obra no qualificada	4,7	44%
Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	-0,7	
Indústria	6,6	
Construcció	-5,9	
Comerç a l'engròs i detall	3,5	
Activitats artístiques	1,2	
Mà d'obra qualificada	6,1	56%
Informació i comunicacions	2,3	
Activitats financeres i segurs	-7,6	
Activitats immobiliàries	7,5	
Activitats professionals, científiques i tècniques	3,6	
Administració pública, educació, seguretat social, act sanitàries	0,3	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades INE

D'aquesta manera, veiem que aquells sectors econòmics que requereixen mà d'obra qualificada conformen un 56% del PIB. Malgrat ser superior a les activitats de mà d'obra no qualificada, es tracta d'una diferència petita que encara necessita evolucionar per situar-se al mateix nivell que d'altres països de la Unió Europea.

Per concloure, aquest anàlisi ens porta a pensar que tot i l'esforç que s'està realitzant, hi ha poca oferta de places qualificades, i per tant, els estudiants tenen bàsicament dues opcions: treballar en feines on es necessita un nivell d'estudis menor i, per tant, es donaran casos de sobrequalificació; o bé veuran la necessitat de marxar a altres països com Alemanya, Regne Unit i França, on hi ha hagut un increment de la taxa d'ocupació en feines qualificades i on tindran més probabilitats de poder explotar el potencial adquirit.

5. CONCLUSIONS

En aquest apartat descriurem les conclusions a les quals hem arribat després del nostre estudi. Concretament, sintetitzarem les principals idees del treball així com també veurem algunes de les possibles extensions del nostre estudi.

En el nostre treball hem estudiat les causes principals de la sobrequalificació universitària que té lloc a Espanya, tal i com demostren molts estudis. Principalment es tracta d'un desajust entre l'oferta i la demanda d'estudiants universitaris. A continuació veurem quines són les principals conclusions a les quals hem arribat, tractant en primer lloc l'oferta i després la demanda.

Després d'analitzar l'oferta, observem que el nombre de titulats universitaris a Espanya ha augmentat entre el 2000 i el 2010, causant una elevada oferta, especialment si la comparem amb altres països europeus, en els quals es donen unes condicions que promouen la necessitat de treball qualificat, i on la població en edat de treballar és més elevada que en el cas espanyol. No obstant, Espanya té nivells d'estudiants universitaris superiors a aquests països, com hem vist amb la taxa d'estudiants sobre la població en edat de treballar. Aquest comportament ens porta a concloure que és un país on és més probable l'aparició de sobrequalificació, si no té un mercat laboral potent que demandi aquesta oferta. D'altra banda, hem pogut comprovar com l'augment d'aquests anys es deu, principalment, al creixement en el nombre d'universitats i places oferides, complementat amb la qüestionada i desprestigiada formació professional i els incentius que els joves espanyols tenen, com el baix cost d'oportunitat quan decideixen estudiar a la universitat, l'augment de les beques en aquests anys i l'incentiu social i cultural. Per tant, ens trobem amb un destacable percentatge de la població amb titulació universitària que depèn de la capacitat d'absorció de treball qualificat que tingui el mercat laboral.

Pel que fa a la demanda, la principal conclusió a la qual arribem és que la situació d'un treballador qualificat a Espanya no és la mateixa que la d'un treballador qualificat a Alemanya o a altres països de la Unió Europea, especialment per l'elevada taxa d'atur de treballadors qualificats que experimenta l'estat espanyol. Malgrat això, aquesta sobrequalificació afecta de forma diferent als treballadors en funció de la seva àrea de coneixement, ja que les carreres tècniques i de ciències de la salut es veuen menys afectades per aquest fenomen. A més, aquesta sobrequalificació disminueix a mesura que augmenta l'experiència laboral del treballador. D'altra banda, conclouem que aquesta sobrequalificació es deu, per la part del mercat laboral, a diferents motius, especialment a la poca

mobilitat laboral i a la baixa inversió en I+D, causants de la falta de potenciació de mà d'obra qualificada en els llocs de treball. Per finalitzar, hem vist com el mercat laboral espanyol cada cop va millorant respecte les feines qualificades però, malgrat això, encara es necessiten forts canvis per absorbir l'alta oferta d'estudiants amb títol universitari.

En resum, tenim una elevada oferta d'estudiants universitaris, en comparació amb altres països, que necessitaria un mercat laboral fort, capaç d'absorbir aquesta mà d'obra qualificada, però com acabem de veure, no és el cas d'Espanya. És aquest desajust entre l'oferta i la demanda el causant de l'elevada sobrequalificació de treballadors amb estudis universitaris a Espanya.

Abans de finalitzar, volem remarcar que la principal limitació que presenta el nostre treball és la dificultat a l'hora de trobar les dades adequades i fer-les comparables. Per aquest motiu hem implementat les dades que millor s'ajustaven al problema que estudiàvem i així poder desenvolupar el treball amb el major rigor possible.

També mencionar que la manca de temps és un obstacle a l'hora de madurar i desenvolupar un projecte d'aquestes característiques. Les primeres setmanes va ser difícil decidir l'enfocament definitiu del treball i trobar el fil conductor al llarg de tota la informació de la qual disposàvem. Així, quan teníem el treball correctament enfocat i desenvolupat, vam trobar informacions molt interessants per estudiar complementàriament, però que per raons d'acotament del treball no era possible incloure.

Per concloure, volem destacar que aquesta sobrequalificació que hem estudiat provoca diverses conseqüències, com la fuga de cervells o les diferències salarials. No obstant, l'estudi d'aquestes quedarà pendent per a propers projectes que podrem realitzar en un futur. Per exemple, seria molt interessant estudiar les diferències salarials entre treballadors amb titulació universitària a diferents països de la Unió Europea, com també veure el retorn en el salari d'un any addicional a la universitat.

6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Articles i informes

ADECCO “*Consejos para orientar la carrera laboral, III Informe Empleabilidad y Formación Profesional*”.

ANECA (2009) “*Los procesos de inserción laboral de los titulados universitarios en España; factores de facilitación y de obstaculización*”. Madrid.

ALMARCHA BARBADO, A., CRISTÓBAL ALONSO P., y. CASTRO NOYA L. F. (2005) “*Tendencias de las trayectorias de los titulados en tránsito al mercado laboral*” *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*.

BENTOLILA S. (2011) “*¿Vale la pena estudiar? II El extraño caso de la FP*” Apuntes FEDEA.

DUMONT J.C. (2007) “*Matching Educational Background and Employment: A Challenge for Immigrants In Host Countries*”. OCDE.

EUROSTAT (2010) “*Young adults in the EU27 in 2008. One in three men and one in five women aged 25 to 34 live with their parents*”

FELGUEROSO, F. GARICANO, L. i JIMÉNEZ, S. (2010) “*Explaining the fall of the skill wage premium in Spain*”. Fedea. Madrid.

FELGUEROSO, F. GARICANO, L. i JIMÉNEZ, S. (2011) “*¿Vale la pena estudiar? I El subempleo y las ganancias salariales de la educación en España*”. Apuntes FEDEA.

FELGUEROSO, F. i JIMÉNEZ, S. (2011) “*¿Vale la pena Estudiar?III Conseguir el capital humano necesario para un nuevo de modelo productivo*”. Apuntes FEDEA.

GARCÍA-MONTALVO, J. (2005) “*La inserció laboral dels universitaris: la qüestió de la sobrequalificació i el desajust formatiu*”.

GARCÍA-MONTALVO, J. “*La inserción laboral de los universitarios y el fenómeno de la sobrecualificación en España*”.

GARCÍA-MONTALVO, J. I PEIRÓ, J.M. (2008) “*Análisis de la sobrecualificación y la flexibilidad laboral. Observatorio de inserción laboral de los jóvenes 2008.*” Bancaja- IVIE.

GUARDIOLA JIMENEZ P. “*El prestigio social de la FP*”

MACHIN, S. and MCNALLY, S. (2007): “*Tertiary Education Systems and Labour Markets*” OCDE.

MATO DÍAZ, J. (1995) : “*¿Existe sobre-cualificación en España?: algunas variables explicativas*”

OECD (2010) “*Education at a Glance 2010, OECD INDICATORS*”

PÉREZ, F. y BENAGERS, E. (2012) “*El PIB basado en el conocimiento: importancia y contribución al crecimiento*”. ABACO. Valencia.

PÉREZ GARCÍA, F; “*Crecimiento y competitividad. Motores y frenos de la economía española*”. Informe Fundación BBVA-IVE 2012. Bilbao.

PÉREZ GARCÍA, F y SERRANO MARTINEZ L. (2012) “*Universidad, universitarios y productividad en España*”. Fundación BBVA. Bilbao.

SERRANO MARTINEZ J.M. (2008): “*Universidades en España: Lógica, contradicciones y debilidades del sistema de centros. Aportaciones desde su perspectiva territorial*”.

STÉPHAN VINCENT-LANCRIN (2007): “*Labour market changes: trends and prospects*”. OECD. París.

Pàgines webs

<http://www.mecd.gob.es/educacion/universidades/estadisticas-informes.html>

http://www.ine.es/inebmenu/mnu_educ.htm

<http://www.fedeablogs.net/economia/?p=23341>

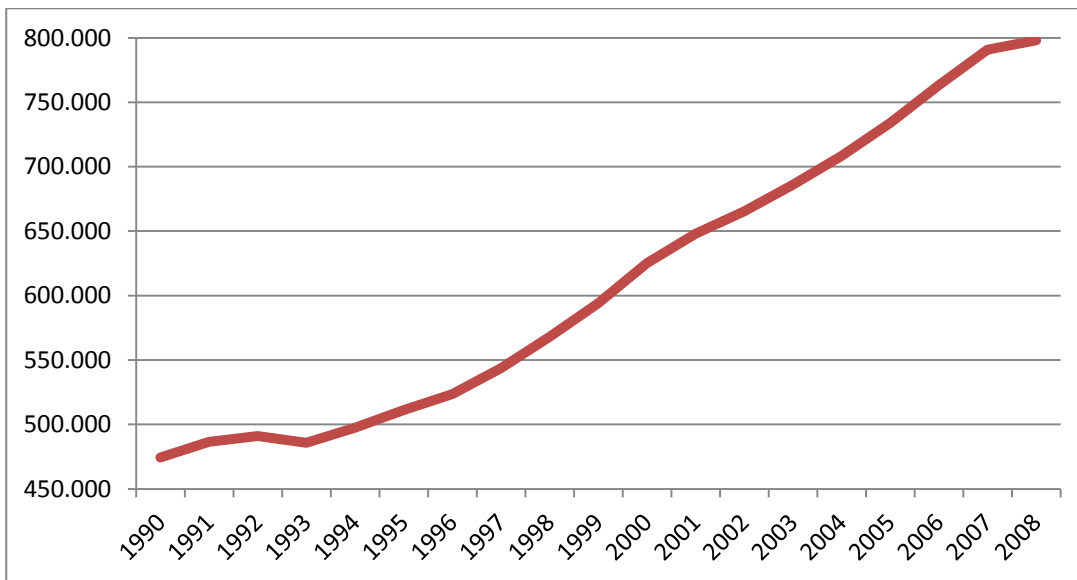
<http://www.oecd.org/>

<http://www.idescat.cat/>

7. ANNEXOS

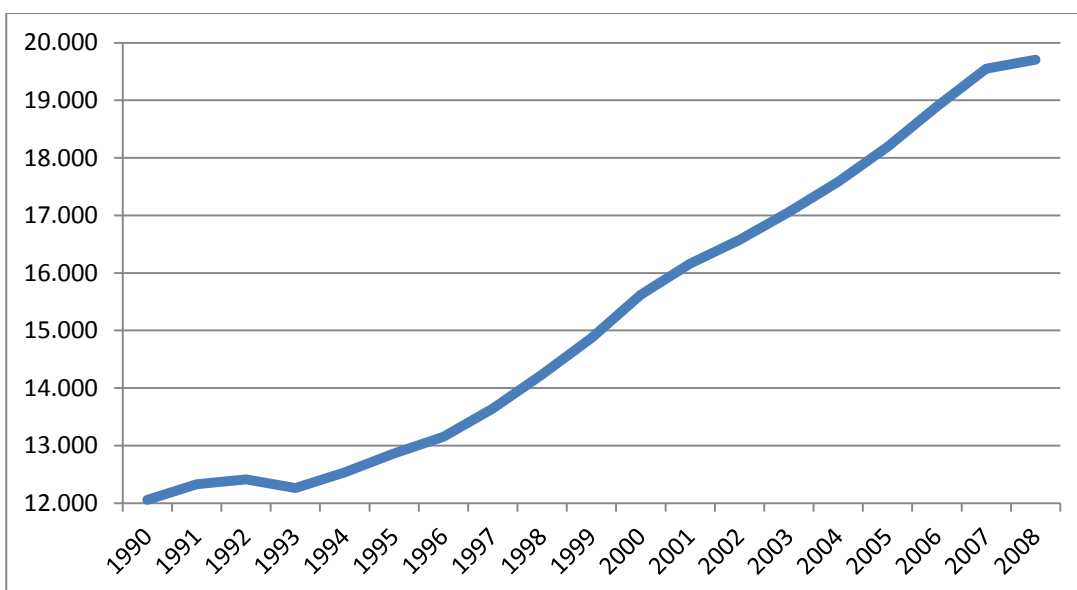
Annex 1

Evolució del PIB espanyol, 1990-2008

Font: Elaboració pròpia amb dades d'Angus Madison: <http://www.ggd.net/maddison/>

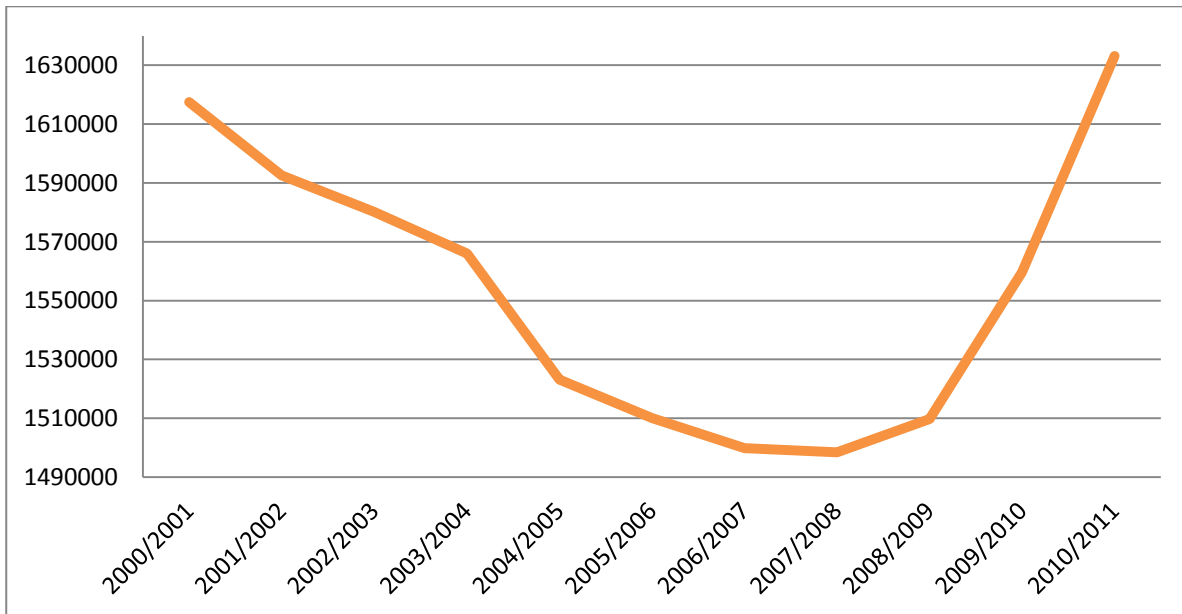
Evolució del PIB per càpita Espanyol, 1990-2008

Font: Elaboració pròpia amb dades d'Angus Madison: <http://www.ggd.net/maddison/>

Annex 2

Evolució de les persones matriculades en estudis universitaris pels cursos 2000-2011

Font: Elaboració pròpia amb dades del "Instituto Nacional de Estadística", INE.

Annex 3: estudi sobre el percentatge d'estudiants universitaris sobre el total de població (entre 16-65 anys)

ANY	2001				2002				2003			
País	Població	Universitaris	Quocient	Atur	Població	Universitaris	Quocient	Atur	Població	Universitaris	Quocient	Atur
EUROPA (27)		16.517.300		4,0%		17.139.300		4,3%		17.761.800		4,6%
ESPANYA	27.726.555	1.833.500	6,6%	6,6%	28.019.543	1.832.800	6,5%	7,5%	28.539.636	1.840.600	6,4%	7,4%
ALEMANYA	55.771.968	2.083.900	3,7%	4,2%	55.812.089	2.159.700	3,9%	4,3%	55.629.722	2.242.400	4,0%	5,0%
UK	40.119.851	2.067.300	5,2%	1,9%	38.786.570	2.240.700	5,8%	2,4%	38.989.675	2.287.800	5,9%	2,3%
FRANÇA	39.636.555	2.031.700	5,1%	4,6%	39.925.623	2.029.200	5,1%	5,0%	40.211.657	2.119.100	5,3%	5,5%
ITALIA	38.220.624	1.812.300	4,7%	5,3%	38.242.801	1.854.200	4,8%	5,3%	38.290.475	1.913.400	5,0%	5,3%
GRECIA	7.422.289	478.200	6,4%	6,9%	7.447.753	529.200	7,1%	6,6%	7.462.324	561.500	7,5%	6,1%
PORTUGAL	6.933.501	387.700	5,6%	2,2%	6.972.305	396.600	5,7%	3,3%	7.035.446	400.800	5,7%	4,8%

2004				2005				2006			
Població	Universitaris	Quocient	Atur	Població	Universitaris	Quocient	Atur	Població*	Universitaris	Quocient	Atur
	18.232.900		10,4%		18.530.200		10,5%		18.782.500		10,5%
29.006.559	1.839.900	6,3%	7,3%	29.567.130	1.809.400	6,1%	6,1%	30.149.434	1.789.300	5,9%	5,5%
55.543.815	2.330.500	4,2%	5,4%	55.193.068	2.268.700	4,1%	5,5%	54.986.143	2.289.500	4,2%	4,8%
39.280.650	2.247.400	5,7%	2,2%	39.565.500	2.287.500	5,8%	2,1%	39.991.366	2.336.100	5,8%	2,2%
40.489.957	2.160.300	5,3%	4,8%	40.865.138	2.187.400	5,4%	5,7%	41.162.492	2.201.200	5,3%	4,8%
38.611.459	1.986.500	5,1%	6,1%	38.819.017	2.015.000	5,2%	5,0%	38.834.881	2.029.000	5,2%	5,1%
7.474.520	597.000	8,0%	6,9%	7.480.857	646.600	8,6%	7,0%	7.476.120	653.000	8,7%	6,3%
7.070.412	395.100	5,6%	4,0%	7.086.189	380.900	5,4%	5,4%	7.102.766	367.300	5,2%	5,4%

2007				2008				2009			
Població	Universitaris	Quocient	Atur	Població	Universitaris	Quocient	Atur	Població	Universitaris	Quocient	Atur
	18.884.200		10,5%		19.037.200		10,6%		19.470.400		10,7%
30.598.546	1.777.500	5,8%	4,8%	31.109.599	1.781.000	5,7%	5,8%	31.483.954	1.800.800	5,7%	0,9%
54.657.098	2.278.900	4,2%	3,8%	54.428.208	2.245.100	4,1%	3,3%	54.121.555	2.438.600	4,5%	3,4%
40.298.032	2.362.800	5,9%	2,1%	40.570.264	2.329.500	5,7%	2,3%	40.775.950	2.415.200	5,9%	3,2%
41.496.582	2.179.500	5,3%	4,2%	41.668.683	2.164.500	5,2%	4,3%	41.827.647	2.172.900	5,2%	5,1%
39.026.649	2.033.600	5,2%	4,9%	39.348.731	2.013.900	5,1%	4,0%	39.569.700	2.011.700	5,1%	5,0%
7.507.409	602.900	8,0%	6,0%	7.524.450	637.600	8,5%	5,6%	7.544.469	-	-	6,6%
7.133.191	366.700	5,1%	6,6%	7.135.010	376.900	5,3%	5,8%	7.130.885	373.000	5,2%	5,6%

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i l'INE. Taula a partir de la qual hem realitzat el gràfic 4.

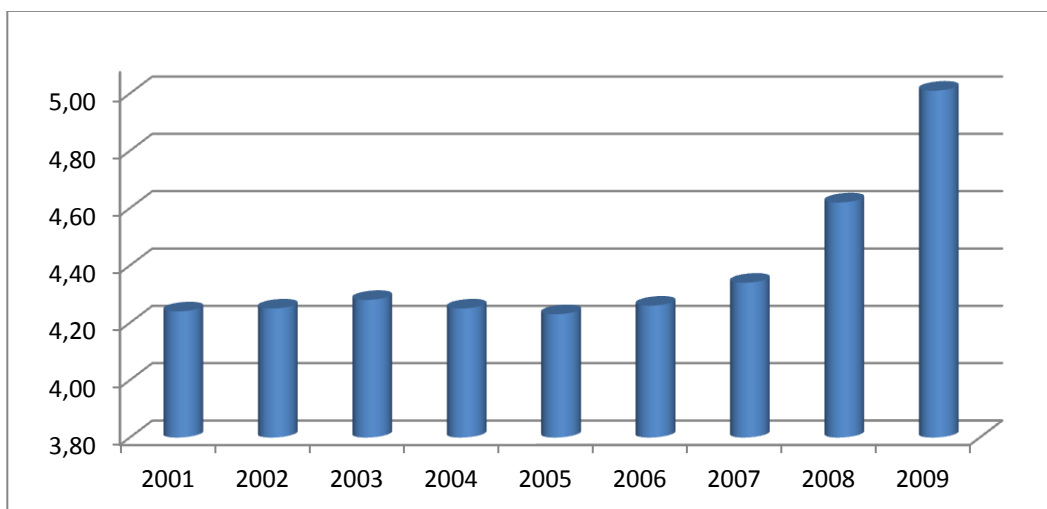
Població en edat de treballar (16-65 anys).

Quocient= universitaris/població (16-65 anys)

Atur de persones entre 25-64 anys amb estudis de primer i/o segon cicle.

Annex 4

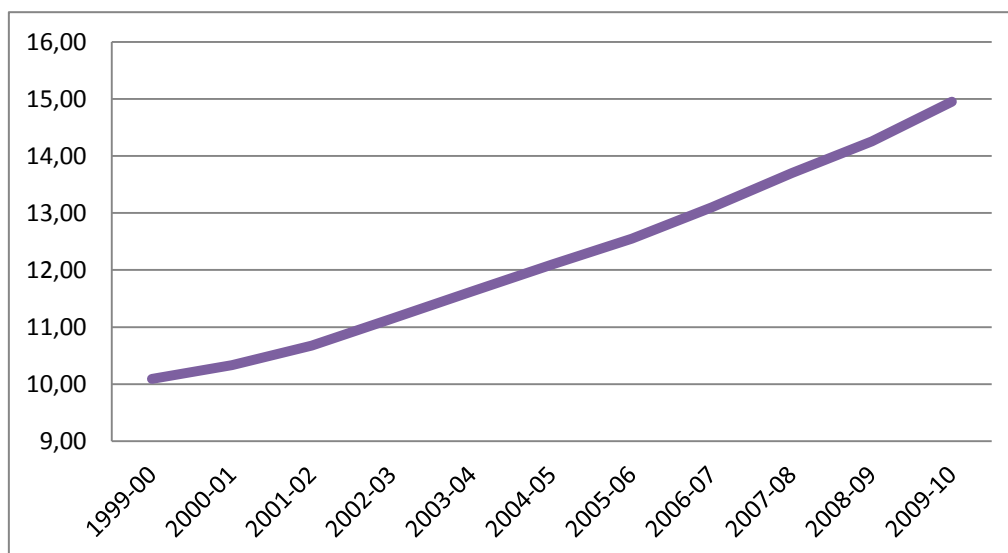
Evolució de la despesa pública en educació en proporció del PIB a Espanya (%)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Eurostat

Annex 5

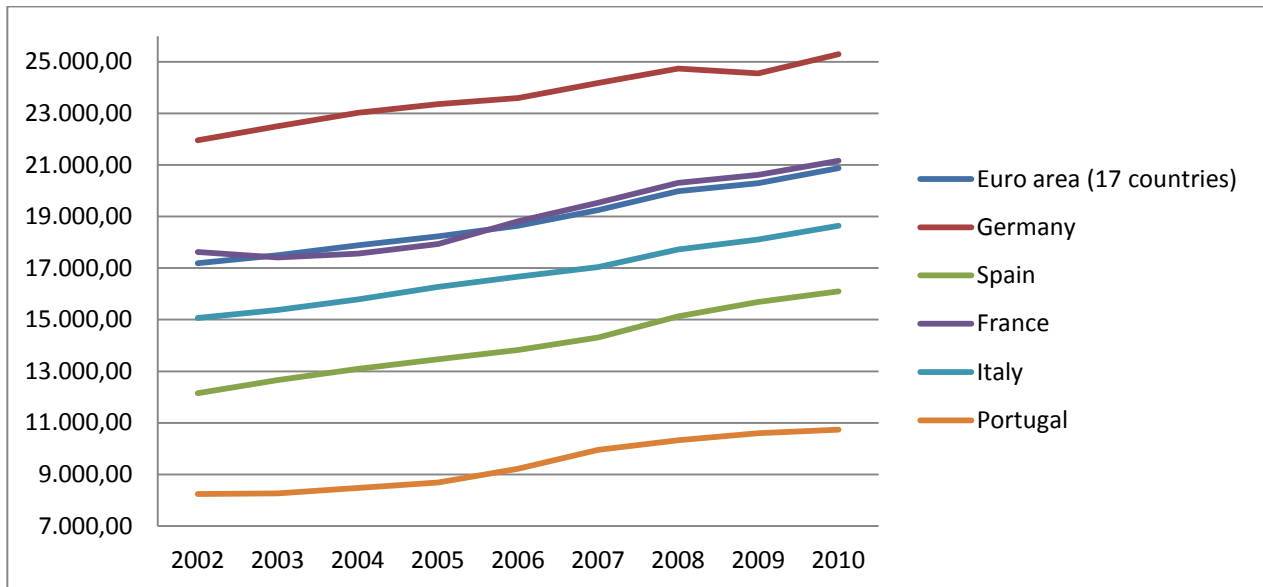
Evolució del preu mig per crèdit en estudis universitaris (€)

Font: Elaboració pròpia amb dades del "Ministerio de Educación, Cultura y Deporte"

Annex 6

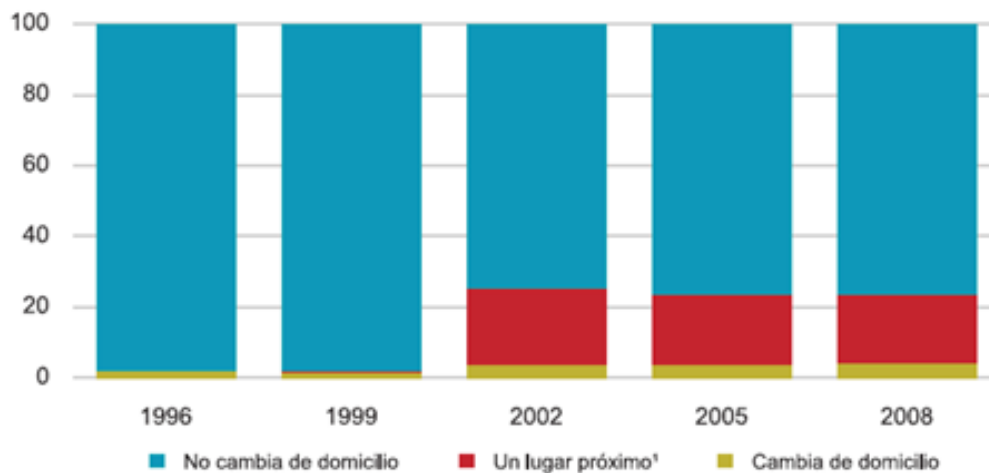
Salari anual net a Europa (€) , 2002-2010. (tenint en compte una retenció corresponent a una persona soltera sense fills)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Eurostat

Annex 7

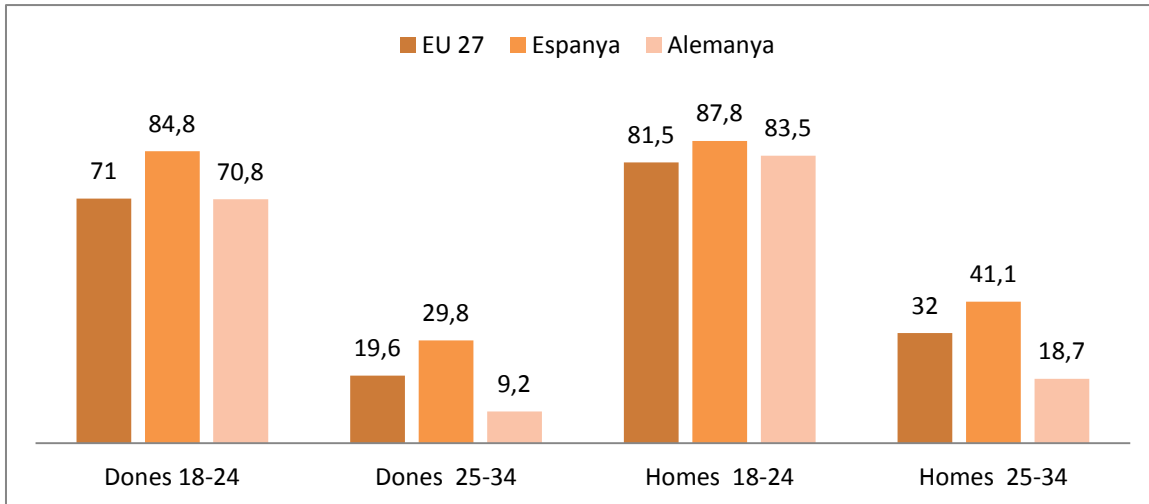
Evolució de la mobilitat geogràfica en Espanya

Font: "Análisis de la sobrequalificación y la flexibilidad laboral: observatorio de inserción laboral de los jóvenes 2008", José García Montalvo y José María Peiró.

Annex 8

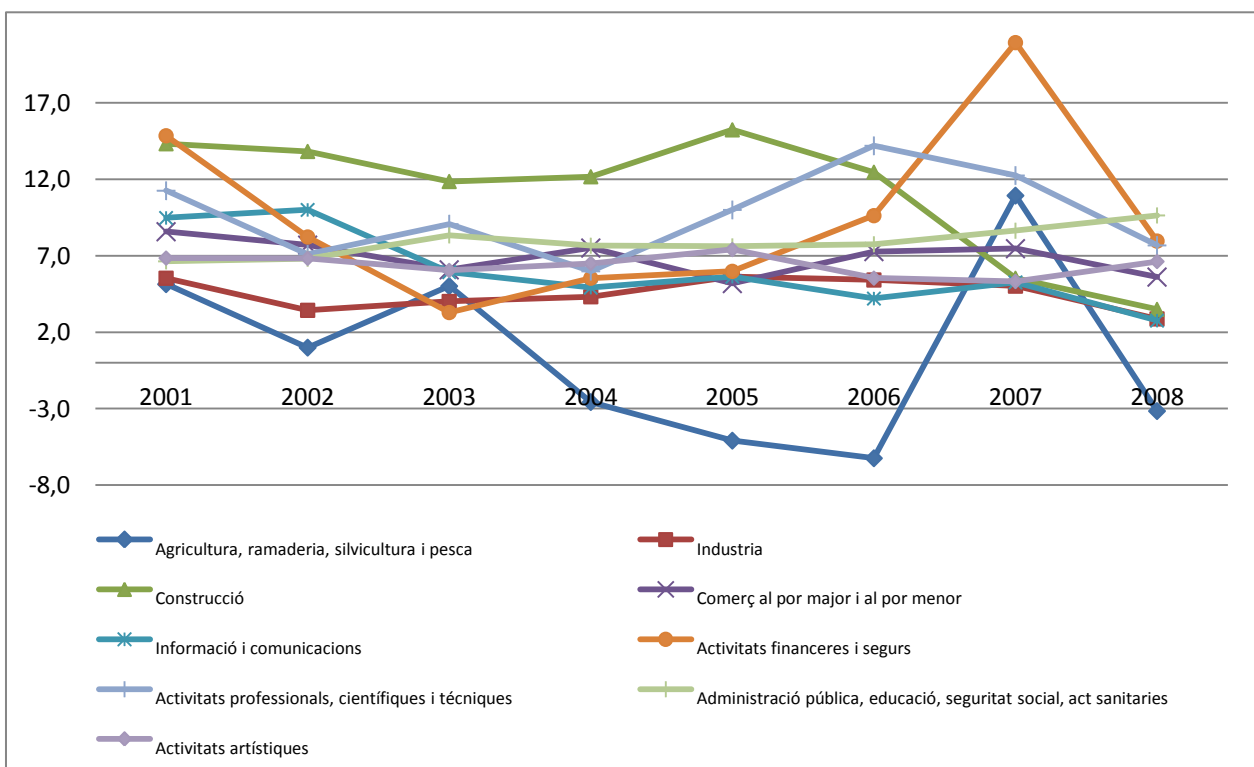
Percentatge d'adults que viuen amb els pares

Font: Elaboració pròpia amb dades del Eurostat

Annex 9

Evolució de la taxa de variació anual del PIB (2001-2008)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE.

Annex 10

Evolució del percentatge de la taxa d'ocupació 2007-2010.

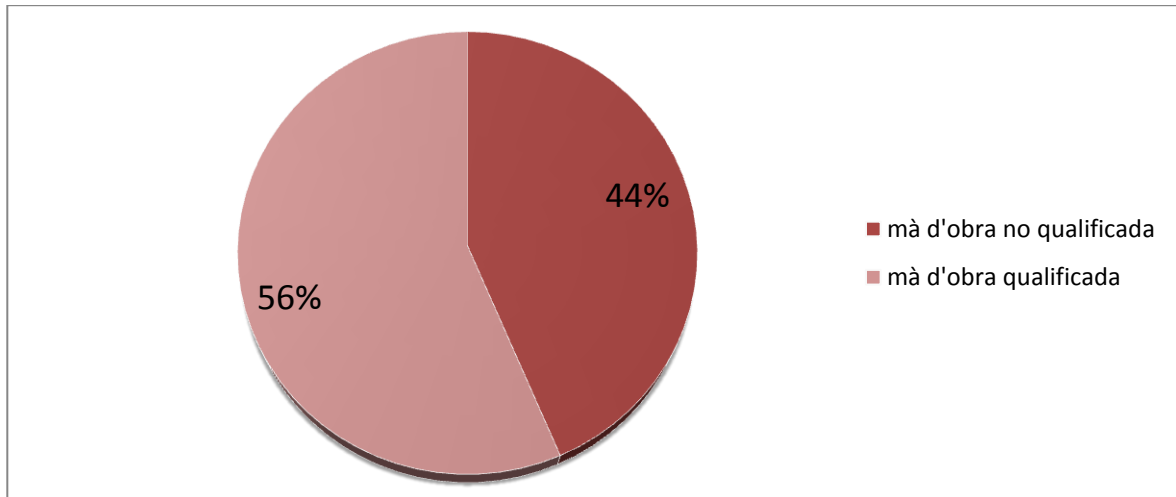

Nota: Las ocupaciones se han clasificado de la siguiente forma. 1 a 3: Altamente cualificados. 4: Administrativos. 5 a 8: Trabajadores manuales. 9: Trabajadores no cualificados

Font: "Crecimiento y competitividad: Motores y frenos de la economía española- F. Pérez García"

Annex 11

Treballadors qualificats i no qualificats en funció del PIB del 2011.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE.